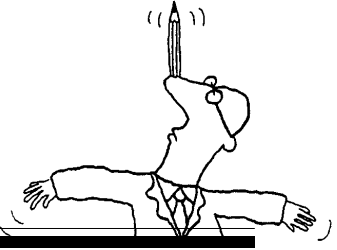

Sir Isaac Newton

(1642-1727)

Konik Yazar: Piref. H. Ökkeş / prof@okkes.com - www.okkes.com

Bu sayıda yerçekiminin kâşifi ünlü ve saygın Sir Isaac Newton'u konu edeceğim.

Gauss ve Arşimet'le birlikte, yaşamış en büyük üç matematikçiden biri olarak kabul edilir.

En büyük üç matematikçinin ikisinin fizikçi olmasının bir anlamı olmalı ama ne?

Newton 1642'de İngiltere'de prematüre bir bebek olarak dünyaya gelmiş. O kadar miniminnacık doğmuş ki, annesinin anlatımına göre, küçük bir testiye sığabileceği gibi, yanında boş yer bile kalırmış.

Varsıl sayılabilecek bir çiftçi olan ama kendi imzasını atamayacak kadar da cahil olan babası, ki onun da adı Isaac Newton'du, doğumdan üç ay önce ölmüş. Annesi üç yıl sonra yaşlı ve zengin bir rahiple evlenip oğlunu terketmiş ve bu terkediliş Isaac'ta yaşamı boyunca sürececek derin yaralar açmış. 19 yaşında sıraladığı günah listesinde, *üvey babamı ve annemi ve evlerini yakmakla tehdit etmek* de vardır.

Anneanesiyle dedesinin yanında büyümüş. 12 yaşına dek diğer çocuklardan pek farkı yokmuş. O yaştan itibaren küçük mekanik araç gereçler yapmaya, kimyayla ilgilenmeye başlamış. Gösterdiği beceri ve yaratıcılıkla çevresinde sivrilmiş.

Bu yıllarda ikinci kocasını da kaybeden annesi, genç Newton'un çiftlik işlerine el atıp koyun tüccarı olmasını istemekteymiş. Araya giren amcası sayesinde, Newton, Cambridge'e gönderilerek matematik okumuş. Burada da başarılı olan Newton yavaş yavaş "dalgın profesör"lerden biri olmaya başlamış. İşine ve düşüncelerine kendini o denli kaptırmış ki bütün gün yemek yemeyi unuttuğu olurmuş. Yerçekimi konusuna el atmadan önce optik üzerine çalışmalar yapmış. Prizmalardan süzdüğü beyaz ışıktan elde ettiği gökkuşağımsı ayrık renkli ışınlarla izgeyi (izgenin İngilizcesi "spektrum", Arapçası "tayf"dir) deneysel olarak göstermiş. Yine mercek ve prizmalar

kullanarak bu ayrılmış rengârenk ışınları ters işleme sokarak tekrar beyaz ışığa çevirmeyi başarmış. İlk basamakta yaptığı işlem bugün "analiz", ikincisi de "sentez" olarak adlandırılır. Bu deneylerle bilim çevrelerinde ışık konusunda derin tartışmalar başlamıştır. O dönemin ünlü astronomu Robert Hooke'un kanıtlamakta zorlandığı "gezegenlerin yörüngelerinin eliptik olması" hipotezini bir başka genç astronom olan Edmond Halley'in isteği üzerine Newton üç ayda kanıtlamış. Ardından onsekiz ayda 550 sayfalık "Principia" adını verdiği eserini yazmış. Sonuçta, "her kütlelerin diğer kütleleri kütlelerin karşılıklı çarpımı ve aralarındaki uzaklığın karesiyle ters orantılı çekim güçleri oluşturacaklarını" önermiş. Peşisıra yerçekimi yasasını kaleme almış.

Newton, türev ve integrali de keşfederek matematiksel analizi yaratmıştır.

1689'da Parlamento'ya seçilen Newton Parlamento'da sadece bir kez konuşma yapmıştır. Kayıtlara da geçen konuşması bir bilimadamına yakışır derecede kısa, net ve açıktı: Rica etsem acaba pencereyi kapatabilir misiniz?

Daha sonraları kimyaya merak salan Newton, hava-cıva üzerine epey deney yapmış. 1693 sonbaharında birçok kereler sinir krizi geçirmiş. Geçimsiz ve dayanılmaz bir adam olduktan sonra da kendini dine vermiş. Dönemin birçok ünlü bilimcisiyle de çatışmış olan Newton hiç evlenmemiş ve çok az dost edinmiş olarak 1727'de ölmüştür. Sir Isaac Newton'un kafasına gerçekten elma düşmediği, bunun dedikodudan ibaret olduğu bugün baktırdığım bakla falında çıktı.

Geçenlerde de kafamı dolmuşun kapısına çarpıtımda o zamana dek benden gizlenen bir gerçeğin farkına vardım: Bilimcilerin buluşları kafalarına düşen cisimlerle değil, daha çok, yıllar süren çalışmalarla, nadiren de tesadüfler sonucu oluşuyordu... ♣

